

Jan Zrzavý se vrací na zámek do Telče. Expozice představí i 80 let nevystavený portrét

22.7.2025 - Monika Brothánková | Krajský úřad Kraje Vysočina

„Návrat jednoho z nejvýznamnějších českých moderních umělců do Telče jednoznačně vítáme a podporujeme. Kraj Vysočina přispěl 200 tisíci korunami na vydání publikace k expozici,“ informoval radní Kraje Vysočina pro oblast kultury a památkové péče Miloš Hrůza.

Vystavovat svá díla právě v Telči bylo přáním samotného Jana Zrzavého, jednoho z nejslavnějších umělců 20. století a spoluzakladatele českého moderního umění. Renesanční Telč pro něj byla inspirací. Jeho vztah k městu prohloubilo setkání s tehdejším kastelánem Bohumilem Norkem starším. Ten mu při prohlídce zámku ukázal sochu Adama, která stojí na hlavním nádvoří. Její podoba se Zrzavým dala vzniknout půvabné fotografii malíře hledícího na svého „zámeckého dvojníka“.

Galerie Jana Zrzavého na telčském zámku se otevřela v roce 1988 a až do roku 2007 ve stále expozici představovala na pět desítek jeho děl. Po takřka 20 letech se dnes dílo Jana Zrzavého na zámek vrací, a to do kompletně obnovených prostor, které splňují nejnáročnější galerijní nároky.

„Díky obnově galerie na Státním zámku Telč můžeme obrazům Jana Zrzavého zajistit ty nejlepší výstavní podmínky. V pondělí 21. července zahájená výstava je současně důstojným pokračováním úspěšné spolupráce Národního památkového ústavu a Národní galerie Praha,“ uvedla Naďa Goryczková, generální ředitelka Národního památkového ústavu, který spravuje Státní zámek Telč.

„Tato expozice je krásným příkladem toho, jak se v práci Národní galerie Praha propojují dlouhodobé snahy o spolupráci s ostatními kulturními institucemi, péče o národní kulturní dědictví a citlivé hledání smysluplného kontextu pro vystavování umění nejen v Praze, ale i v regionech,“ říká Alicja Knast, generální ředitelka Národní galerie Praha, a dodává: „V případě Jana Zrzavého jde téměř o osudové setkání – umělec miloval Vysočinu, zde už vystavoval a svou pozůstalost odkázal právě Národní galerii. Cítíme závazek nejen jeho dílo chránit, ale také ho vracet na místa, která pro něj měla hluboký osobní význam.“

Prostor pro prezentaci děl Jana Zrzavého vznikl ve východním křídle telčského zámku, které původně sloužilo jako depozitáře a zázemí pro zaměstnance. V letech 2024 až 2025 byly místnosti kompletně obnoveny a vznikly zde nejmodernější výstavní prostory. Jsou vybavené klimatizací pro udržení stabilního mikroklimatu, funguje tu nové osvětlení a před sluncem chrání exponáty látkové žaluzie. Během obnovy odborníci ošetřili renesanční nástěnné malby v jedné z místností. Cihlovou dlažbu pak přikryly nové dřevěné podlahy a byla zateplena půda. Během stavebních úprav zámecké galerie byly kompletně vyměněny rozvody vody a elektřiny. Celkové náklady na úpravu prostor a instalaci nové expozice činí 14,5 milionu korun.

Proč nese expozice název Sen o skutečnosti: Obrazy Jana Zrzavého ze sbírek Národní galerie Praha, vysvětluje její kurátorka Alice Němcová: „Vychází to z autorova výroku: ‚Žádný umělec snažící se představit skutečnost věcí, jejich realitu a podstatu

nemůže namalovati více než jen svou představu o nich, svůj sen o skutečnosti.' Tento citát výstižně ilustruje polaritu Zrzavého tvorby – jeho díla působí na první pohled jednoduše, avšak tato formální i významová jednoduchost je pouze zdánlivá. Za ní se skrývá mnohvrstevná symbolika, vnitřní spiritualita a promyšlená výtvarná konstrukce, která přetváří realitu v poetickou vizi autora.“

Nová expozice s názvem Sen o skutečnosti Obrazy Jana Zrzavého ze sbírek Národní galerie Praha se přizpůsobila specifickému zámeckému prostředí. V šesti volně navazujících kapitolách představuje tvorbu výjimečné osobnosti českého moderního umění. Návštěvník se tak seznámí s klíčovými okruhy Zrzavého tvorby – od autoportrétů a sebestylizace přes inspiraci dílem Leonarda da Vinci až po raná díla z období sdružení Sursum. Následují biblické motivy a krajiny ráje, které ústí v obrazy Bretaně, tolik spjaté s jeho vnímáním domovské Vysočiny. Závěrečná část se věnuje tématu osudové ženy. Vystavena bude poprvé i nejnovější akvizice Národní galerie Praha – Portrét slečny Tydlitátové spojená s Telčí a obrazy s motivem Kleopatry, ke kterému se Zrzavý vracel po většinu svého života.

Tento obraz z roku 1932 zůstal více než 80 let v soukromé sbírce a dosud byl veřejnosti prakticky neznámý. Národní galerie Praha ho získala ze soukromé sbírky v loňském roce s přispěním Ministerstva kultury za tři miliony korun.

Expozici doplňuje interaktivní studio, jehož součástí je čtenářský koutek s kartotékou doplňujících materiálů – osobní korespondencí, reprodukcemi kreseb i děl autorů, kteří Zrzavého inspirovali. Návštěvníci se budou moci začíst do knih spojených s osobností Jana Zrzavého a zaposlouchat se do nahrávek z archivu Českého rozhlasu.

Expozice Jana Zrzavého bude na Státním zámku Telč přístupná celoročně ve stejném návštěvnickém režimu jako zámek.

Jan Zrzavý na zámku v Telči, 70. léta, zdroj: Národní galerie Praha

- Zpráva připravená z podkladů Národního památkového ústavu a Národní galerie Praha
- Úvodní foto: Jan Zrzavý, Krucemburk – U tří křížů, 1923, olej, plátno, NGP
- tisk@kr-vysocina.cz

https://www.kr-vysocina.cz/vismo/dokumenty2.asp?id=4133330&id_org=450008